

ट्राउट माछामा कक्सिडियोसिस रोग नियन्त्रण प्रविधि

कक्सिडिया वर्ग अन्तरगतका इमेरिया प्रजातिका परजीविको संक्रमणबाट रेन्बोट्राउट माछाको बृद्धिदरमा नकारात्मक असर पर्नुका साथै वर्षेनी सरदर २४ प्रतिशतले मृत्यु हुने गरेको छ। यस रोगबाट संक्रमित माछा सुस्त, कमजोर र दुबलो हुनुको साथै आहारा (दाना) खान रुचाउँदैन। संक्रमित ट्राउट माछाको आन्द्राबाट पहेंलो पातलो झोल मलद्वारबाट बाहिर निस्कन्छ। यो रोग नियन्त्रणका लागि गरिएको परिक्षण अनुसार दुईवटा औषधीहरू प्रभावकारी पाईएका छन्।

उपचार गर्ने प्रविधि

- एक किलोग्राम माछाको वजन बराबर ६० मिलीग्राम सुपरकक्स अथवा १०० मिलीग्राम कक्ट्रीट इ पी पेलेट दानामा भटमासको तेल वा पानीसँग मिलाई दिनु पर्दछ।
- सम्भव भएसम्म विहान पहिलो पटक दिने आहारामा मिलाई दिनु पर्दछ।
- औषधी दिँदा शुरुको ३ दिन दिएपछि, २ दिन रोक्ने। त्यस उपरान्त ४ देखि ६ दिनसम्म लगातार दिनु पर्दछ।
- पानीको गुणस्तर नियन्त्रित राख्नु पर्दछ। खासगरी तापक्रम र पीएचमा धेरै उतार-चढाव हुनु हुँदैन।
- यस रोगको पहिचान हुनासाथ रेसवे पोखरीको फोहोर बगाई माछाको दिसा र खेर गएको दानाहरू थुप्रिन दिनु हुँदैन र तुरुन्त उपचार शुरु गर्नु पर्दछ।
- ट्राउट माछा पालिएको रेसवे पोखरीमा स्वच्छ पानी प्रवाहित गरिएमा तथा सन्तुलित दाना दिएको अवस्थामा यस रोगको संक्रमण केही हदसम्म कम गर्न सकिन्छ।

रेन्बोट्राउट माछामा देखा पर्ने कक्सिडियोसिस रोग नियन्त्रणका लागि विभिन्न एक्टिभ ईन्प्रेडियन्ट भएका औषधीहरूको परीक्षण विभिन्न जिल्लाहरू जस्तै नुवाकोट, रसुवा तथा सिन्धुपाल्चोकका कृषकहरूको थलोमा गर्दा सन्तोषजनक प्रतिफल प्राप्त भएको छ। कक्सिडियोसिस विरुद्ध प्रभावकारी औषधीहरू सुपरकक्स तथा कक्ट्रीटईपीको प्रयोगबाट ट्राउटमा हुने मृत्युदरमा धेरै कमी आएको छ।

औषधिको प्रयोग पश्चात प्राप्त प्रतिफल

औषधिको ट्रेड नाम	एक्टिभ ईन्प्रेडियन्ट	औषधिको दर	ट्राउटको मृत्यु दरमा कमी (%)	कक्सिडियन रोगका उसिस्टको संख्यामा कमी
सुपरकक्स	डायभरडिन शार्ड्रोक्लोराईड र सल्फाक्युनोक्जिलिन सोडियम	६० मि.ग्रा./केजी माछाको तौल	१.९	४०
कक्ट्रीट इ पी	एम्प्रोलियम हाईड्रोक्लोराईड, इथोपेवेट, सल्फाक्युनोक्जिलिन, भिटामिन के, भिटामिन सि	१०० मि.ग्रा./केजी माछाको तौल	४.२	१००

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद

मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा